

KREDITNE POGODBE V ŠVICARSKIH FRANKIH

Damjan Možina

LEXPERA®

GV
ZALOŽBA

Ljubljana 2018

KAZALO

1. Uvod	9
2. Oris dejstev	12
3. Uvodna pravna razmišljanja	16
4. Kreditne pogodbe v frankih z vidika Zakona o potrošniških kreditih	20
4.1. Kateri zakon se uporablja	20
4.2. Dopustnost kreditnih pogodb v tuji valuti oziroma kreditnih pogodb, vezanih na tujo valuto	21
4.3. Značilnosti kreditne pogodbe v tuji valuti oziroma kreditne pogodbe, vezane na tujo valuto	22
4.4. Omejitev prevzetega valutnega tveganja pri kreditni pogodbi v tuji valuti v sklepu VSM I Ip 289/2017 z dne 14. junija 2017	26
4.5. Splošno o predpogodbenih dolžnostih informiranja	31
4.5.1. Vzpostavitev predpogodbenih dolžnosti informiranja	31
4.5.2. Sankcije za kršitev predpogodbenih dolžnosti informiranja	32
4.6. Predpogodbene informacijske dolžnosti v ZPotK	37
4.7. Poročilo Banke Slovenije o stabilnosti	40
4.8. Dopis Banke Slovenije z dne 4. julija 2006	43
4.9. Predpogodbene informacijske dolžnosti v pravu nelojalne konkurence	44

4.10. Predpogodbene informacijske dolžnosti na podlagi načela vestnosti in poštenja	46
4.11. Ali lahko kršitev predpogodbene dolžnosti informiranja sama po sebi povzroči ničnost pogodbe	48
4.11.1. Stališče Okrožnega sodišča v Ljubljani v zadevi P 153/2016-II	48
4.11.2. Stališče Višjega sodišča v Ljubljani v zadevi I Cp 1218/2017	49
5. Kreditne pogodbe v frankih z vidika nepoštenih pogodbenih pogojev	51
5.1. Direktiva 93/13/EGS o nepoštenih pogodbenih pogojih	52
5.2. Prenos Direktive 93/13/EGS v slovensko pravo	57
5.2.1. Uvod	57
5.2.2. Problem presoje »ključnih pogodbenih dogovorov«	59
5.2.3. Problem sankcije za primer, če »ključni pogodbeni dogovori« niso jasni in razumljivi ...	62
5.2.4. Problem generalne klavzule	64
5.2.5. Presoja klavzul, ki temeljijo na zakonu	65
5.3. Novejša sodna praksa Sodišča EU z zvezi s kreditnimi pogodbami v tujih valutah	65
5.3.1. Zadeva Aziz (C-415/11)	65
5.3.2. Zadeva Kásler (C-26/13)	66
5.3.3. Zadeva Andriciuc (C-186/16)	68
5.4. Pravne posledice nepoštenega pogodbenega pogoja	74
6. Kreditne pogodbe v frankih z vidika klasičnih institutov obligacijskega prava	82
6.1. Razveza pogodbe zaradi spremembe okoliščin	82

6.2. Oderuštvo	85
6.3. Zmota in prevara	87
7. Vpliv človekovih pravic iz Ustave RS in mednarodnih konvencij na presojo veljavnosti kreditnih pogodb	88
8. Odgovornost države za kršitev pozitivnih dolžnosti na področju varstva potrošnikov v pogodbenem pravu	94
9. Izhodišča za pravno presojo veljavnosti kreditnih pogodb v frankih in kreditnih pogodb, vezanih na frank.	98
Osnovne značilnosti kreditne pogodbe v tuji valuti oziroma vezane na tujo valuto	98
Predpogodbene dolžnosti informiranja v ZPotK.	99
Predpogodbene dolžnosti informiranja v pravu nelojalne konkurence	101
Predpogodbene dolžnosti informiranja na podlagi načela vestnosti in poštenja	102
Presoja poštenosti splošnih pogodbenih pogojev.	104
Presoja poštenosti pogodbene klavzule	113
Presoja pogodb z vidika klasičnih institutov obligacijskega prava	120
Presoja pogodb z vidika človekovih pravic iz Ustave RS, Evropske konvencije o človekovih pravicah ter Listine EU o temeljnih pravicah	121
Odškodninska odgovornost države.	121
Literatura	123

1. UVOD

V prvem desetletju novega tisočletja so se v številnih evropskih državah precej razširili krediti v švicarskih frankih oziroma vezani na švicarski frank (CHF). Kreditorejmalci – potrošniki in podjetja – so se za take kredite odločali predvsem zato, ker je bila obrestna mera zanje nižja od tiste za kredite v domači valuti. Ker tečaj EUR/CHF v letih poprej ni bistveno nihal, se tveganje, povezano z vezavo kredita na frank, pred sklenitvijo pogodbe ni zdelo posebej veliko, medtem ko je bila razlika v ceni kredita v primerjavi s krediti v evrih zaradi nižje obrestne mere precejšnja. Ko so tudi v evrskem območju začeli odmevati učinki svetovne gospodarske in finančne krize, je vrednost franka glede na evro narasla, posledično pa so se povečale evrske obveznosti kreditorejmalcev glede vračanja kredita. V začetku leta 2015 je kot posledica ukrepa Švicarske centralne banke tečaj franka nasproti evru še dodatno zrasel. Danes, tri leta pozneje, je tečaj franka spet približno na ravni, na kateri je bil pred omenjenim ukrepom.

Zaradi višjega tečaja od leta 2009 naprej, zlasti pa zaradi nenadnega povišanja v začetku leta 2015, so številni kreditorejmalci in njihove družine zašli v stisko. Ob tem se zastavlja pravno vprašanje, ali so kreditne pogodbe v frankih (oziroma vezane na frank) veljavne. Z vprašanjem veljavnosti teh pogodb se veliko ukvarjajo tudi sodišča, ki obravnavajo predvsem to, ali so bili kreditorejmalci ob sklenitvi pogodbe ustrezno obveščeni o tveganju, ki ga prevzemajo. O tem je v kontekstu evropskega prava varstva potrošnikov prav tako večkrat odločalo Sodišče EU.

Razprava v nadaljevanju je namenjena iskanju odgovora na vprašanje veljavnosti kreditnih pogodb v frankih z vidika slovenskega prava, upoštevajoč pri tem tudi pravo EU. Nastala je na podlagi analize pravnih

vidikov kreditnih pogodb v švicarskih frankih, ki sem jo jeseni 2017 napisal za Združenje bank Slovenije, odtelej pa sem jo nekoliko dopolnil.

Analiza izhaja iz tipskega, abstraktno opredeljenega dejanskega stanja, kot ga je mogoče povzeti iz javno dostopnih podatkov in sodb slovenskih sodišč. To ne pomeni, da so bile prav vse kreditne pogodbe v frankih sklenjene na enak način in z enako vsebino. Drugačna dejstva lahko narekujejo drugačne pravne zaključke.

Pravno obravnavo kreditnih pogodb v frankih, sklenjenih med letoma 2003 in 2008, zaznamuje tudi okoliščina, da so danes pravila o varstvu potrošnika pri sklepanju kreditnih pogodb nekoliko drugačna, kot so bila, ko so bile sklenjene sporne pogodbe. Pravo potrošniških kreditov se je vmes večkrat spremenilo. S sprejetjem Direktive 2014/17/EU o kreditnih pogodbah za stanovanjske nepremičnine se je EU odzvala na težak položaj, v katerem so se znašli nekateri kreditojemalci med gospodarsko in finančno krizo, in predvidela nekatere nove mehanizme varstva potrošnikov. Ti se lahko uporabljajo šele od uveljavitve te zakonodaje. V skladu s prepovedjo retroaktivnosti v pravu so lahko podlaga za pravno analizo kreditnih pogodb le pravila, ki so veljala ob njihovi sklenitvi.

Razprava je strukturirana tako, da orisu dejstev in uvodnim pravnim premislekom sledi razmeroma obsežna predstavitev pravnega okvira, najprej na področju Zakona o potrošniških kreditih, kamor sta vključeni tudi kratki predstavitvi splošnih predpogodbenih dolžnosti informiranja in predpogodbenih dolžnosti informiranja v pravu nelojalne konkurence. Sledi obravnavo področja z vidika prava splošnih pogodbenih pogojev. Ker je bila z Zakonom o varstvu potrošnikov vsebina Direktive 93/13/EGS o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah v slovensko pravo prenesena tako, da so nekatera ključna vprašanja ostala odprta, je bilo treba najprej oblikovati stališča do teh vprašanj. Sledita predstavitvi relevantnih sodb Sodišča EU o omenjeni direktivi in pravnih posledic morebitne ničnosti pogodbenega pogoja, nato pa še nekaj misli o obravnavi kreditnih pogodb v frankih oziroma vezanih na frank z vidika nekaterih klasičnih institutov obligacijskega prava. V nadaljevanju sta

na kratko predstavljena pomen človekovih pravic, kakor so zapisane v Ustavi RS, Evropski konvenciji o človekovih pravicah in Listini EU o temeljnih pravicah, za presojo veljavnosti kreditnih pogodb v frankih in vprašanje morebitne odškodninske odgovornosti države. Ugotovitve so strnjene v sklepnem poglavju o izhodiščih pravne presoje veljavnosti kreditnih pogodb v švicarskih frankih v slovenskem pravu.